

INFORMĀCIJAS UN KOMUNIKĀCIJU TIESĪBU ATTĪSTĪBAS VIRZIENI JAUNĀ DIGITĀLĀ SABIEDRĪBĀ

Abstract

It used to be said: „Today’s Issues, Tomorrow’s Law”. Taking into consideration the explosion of information technology, Information and Communication Law is a legal discipline with pronounced dynamics of development. The European Commission launched „Europe 2020” as a European strategy for sophisticated, sustainable and inclusive growth to exit the crisis and prepare the EU economy for the challenges of the next decade. The Digital Agenda for Europe is one of the seven flagship initiatives of Europe 2020 Strategy, set out to define the key enabling role that the use of Information and Communication Technologies will have to play if Europe wants to succeed in its ambitions for 2020. The Digital Agenda for Europe outlines 31 new measures of improvement legal instruments. Facilitation of the cross-border transaction rules with strengthening consumer rights protection, online users’ security and trust improvement measures with a relevant data protection level and others are highlighted at the front. The Code of EU Online Rights summarizes existing digital user rights in the EU in a clear and accessible way. Legislative initiatives to combat cyber attacks against information systems and related rules on jurisdiction in cyberspace have been provided at European and international levels. Hence policy of economics as well as explosion of information technologies establishes new directions for the development of Information and Communication Law.

Atslēgas vārdi: Informācijas un komunikāciju tiesības, e-komercija, personas datu aizsardzība, kibernetika.

Informācijas un komunikāciju tiesības (IKT) ir relatīvi jauna tiesību nozare ne tikai Latvijā, bet arī globālā mērogā. Tās regulējamo attiecību joma saistās ar informācijas izveidošanu, apstrādāšanu un komunicēšanu. Neviena no līdz šim Latvijas tiesību sistēmā patstāvīgi funkcionējošām nozarēm nav tik ļoti atkarīga no zinātnes un tehnikas sasniegumiem (Ķinis 2002: 25). Ņemot vērā straujos informācijas tehnoloģiju attīstības tempus, tā ir nozare ar izteiktu attīstības dinamiku. Tādejādi radot zināmu kolīziju – tehnoloģijas attīstās straujāk nekā likumdevējs spēj noregulēt šo jomu ar normatīviem noteikumiem. Ātrgaitas tīklu attīstībai tagad ir tāda pati revolucionāra ietekme, kāda pirms simt gadiem bija elektrības un transporta tīklu attīstībai. Pakalpojumi konverģē un pārvietojas no fiziskās pasaules digitālajā, kas ir vispārēji pieejama ar dažādām ierīcēm: viedtālruniņiem, planšetdatoriem, personālajiem datoriem, digitālajiem radioaparātiem un augstas izšķirtspējas televizoriem. Tiek prognozēts, ka ap 2020. gadu digitālais saturs un lietojumi gandrīz pilnībā tiks piegādāti tiešsaistē.

Šobrīd informācijas un komunikācijas tehnoloģiju lielais potenciāls tiek izmantots, lai stimulētu ilgspējīgu ekonomikas izaugsmi un paaugstinātu Eiropas iedzīvotāju dzīves līmeni. Eiropas Savienības (ES) institūcijas ir apzinājušas vairākas problēmas, kas kavē dinamiskas digitālās ekonomikas attīstību Eiropā, jo īpaši tirdzniecības, kultūras un juridiskā sadrumstalotība 27 atšķirīgās dalībvalstīs un pastāvīgais investīciju trūkums tehnoloģijās, pētniecībā un inovācijā¹. Jāatzīmē, ka šobrīd Eiropa ievērojami atpaliek no saviem

rūpnieciskajiem partneriem citur pasaulē². Apzinoties minētās problēmas, 2010. gadā ES tika pieņemta jauna attīstības stratēģija turpmākajai desmitgadei – „Eiropa 2020”. Tās ietvaros kā viena no pirmajām pamata iniciatīvām ir izstrādāta Digitālā programma Eiropai, kas iezīmē jaunus un ļoti konkrētus ne tikai ekonomikas, bet arī tiesību attīstības virzienus.

Digitālās programmas mērķis ir nodrošināt ātrgaitas, platjoslu interneta pakalpojumu ieviešanu visā ES, lai pēc iespējas plašāk tiktu izmantotas vienotā digitālā tirgus sniegtās priekšrocības. Programmā paredzēti 100 turpmākie pasākumi, no kuriem 31 pasākums ir saistīts ar tiesību aktu izstrādi vai uzlabošanu³. Patērētāji un komersanti, kas cenšas gūt labumu no Eiropas vienotā tirgus, saskaras ar ievērojamiem šķēršļiem – darījumu papildus izmaksas, pielāgojot un tulkojot līguma noteikumus⁴, tiesiskā nenoteiktība un augsta patērētāju aizsardzība sarežģī īpaši mazo un vidējo uzņēmumu plašākas darbības iespējas⁵.

Papildus katras dalībvalsts atšķirīgajam tiesiskajam regulējumam, ES šobrīd līdzās pastāv ievērojams *acquis communautaire* apjoms – vairāk kā 18 tūkstoši dalībvalstīm saistošu tiesību aktu⁶, no kuriem 615 tiesību akti ir attiecināmi uz patērētāju tiesībām, un šis stāvoklis neapšaubāmi rada jaunus sarežģījumus. Lai novērstu minētos trūkumus un vairotu uzticēšanos digitālajai videi līdz 2012. gadam ir paredzēts izstrādāt Eiropas digitālo tiesību hartu⁷. Jāatzīmē, ka pārrobežu e-komercijas ekonomikas veicināšana ES ir ļoti sarežģīts process. Lai ieinteresētu klientus, e-komercijai jābūt lietotājiem saprotamai un drošai.

E-identifikācijas kartes ieviešana visiem iedzīvotājiem (Latvijā plānots ieviest 2011.gada vasarā) un ES mēroga e-tirgotāja sertifikācijas sistēmas izveidošana mazinātu iepriekš norādītās problēmas⁸. E-tirgotāja sertificēšanā labs piemērs ir Nīderlande. Tiešsaistes tirgotāju arodapvienība ir izveidojusi sertificēšanas organizāciju ar neatkarīgu uzraudzības padomi. Visiem apvienības locekļiem ir jāievēro rīcības kodekss un jāizmanto standarta līgums ar klientu, kas izstrādāts pēc vienošanās ar Nīderlandes patērētāju organizāciju (*Consumentenbond*)⁹. Šobrīd tiek sagaidīts, ka arī Eiropas Komisija veiks pasākumus e-tirgotāju sertifikācijas sistēmas ieviešanai ES mērogā¹⁰. Tiek strādāts arī pie e-paraksta modernizēšanas pasākumiem. Kā zināms, Latvijā kopš 2006. gada ir iespējams izmantot e-parakstu¹¹, tomēr tā dārdzības un sarežģītās lietošanas dēļ e-paraksts lielu popularitāti līdz šim nav ieguvis. Paralēli eksistējošai viedkaršu e-paraksta sistēmai no 2011.gada 2. februāra ir pieejams jaunās paaudzes eParaksts, kas tiek uzglabāts interneta “mākoņa” vidē un ir pieejams no jebkuras Internetam pieslēgtas iekārtas. Tomēr e-dokumentu apriti šobrīd kavē vairākas valsts sektorā pastāvošās problēmas. Praksē normatīvie akti ne reti tiek tulkoti sašaurināti. Ja likumā minēts, ka dokuments ir jāiesniedz rakstveidā, ierēdnis nespēj sasaistīt konkrēto likumu ar Elektronisko dokumentu likumu, no kura izriet, ka elektroniski parakstītie dokumenti ir pielīdzināmi pašrocīgi parakstītiem dokumentiem. Tāpat bailes no nezināmā

liedz pilnvērtīgi izmantot e-dokumentus gan valsts pārvaldē, gan komercdarbībā. Šobrīd daudziem neskaidra ir kārtība, kādā veidā e-dokumentus ir iespējams nodot glabāšanai Valsts arhīvam. Arī arhīvs nespēj pamatot, kā tiks nodrošināta elektronisko dokumentu arhivēšana, saglabāšana un atvēršana pēc daudziem gadiem¹². Pasaules prakse rāda, ka katrā Eiropas valstī ir viens uzticams sertifikācijas pakalpojumu sniedzējs, kas nodrošina eParakstu pieejamību. Kā labus piemērus var minēt Igauniju, Vāciju un Beļģiju, kā arī citas valstis, kurās elektroniskais paraksts, kā ērtība, sekmīgi funkcionē.

Viens no vienotā tirgus mērķiem ir nodrošināt tiesību aktu labāku izstrādi, pēc iespējas samazinot noteikumu skaitu, lai tiesisko vidi padarītu draudzīgāku lietotājiem, saprotamāku komersantiem, darba ņēmējiem un patērētājiem. Lai nodrošinātu šādu „labāku regulējumu” ES institūcijas ir nākušas klajā ar vairākām iniciatīvām¹³. Viena no šādām iniciatīvām ir radīt fakultatīvu regulējumu, tā saucamo “28. regulējumu”, kas pastāvētu kā visu dalībvalstu privāttiesību “otrais regulējums”. Tas tiktu iekļauts dalībvalstu iekšējo tiesību aktu kopumā tāpat kā jebkurš cits Eiropas tiesību avots. Proti, “28. regulējums” darījuma dalībniekiem nozīmētu izvēles iespēju starp diviem valsts iekšējo līgumtiesību regulējumiem – valsts likumdevēja vai Eiropas likumdevēja ieviesto regulējumu. Darījuma dalībnieki šāda veida otro regulējumu varētu izmantot, veicot darījumus visā ES teritorijā. Tādējādi līdzējiem nebūtu jāsaskaras ar 27 dalībvalstu atšķirīgajiem tiesiskajiem regulējumiem, un līdzēji varētu veikt darījumus, balstoties uz visā Eiropā vienotu privāttiesību regulējumu.

Pēdējos gados akadēmiķi un juristi praktiķi ir norādījuši, ka tieši šī metode varētu būt noderīga alternatīva tradicionālajai tiesību aktu saskaņošanas procedūrai¹⁴. Arī Latvija, paužot savu sākotnējo pozīciju, par piemērotāko atšķirīgo līgumtiesību problēmu risinājumu uzskata regulu, ar ko izveido Eiropas līgumtiesību fakultatīvo instrumentu¹⁵. Tomēr jāatzīst, ka, pievienojot paralēlu tiesību sistēmu, juridiskā vide joprojām būtu problemātiska. Patērētājiem, bez papildus informācijas, vēl aizvien būtu grūtības saprast savas tiesības. Līdz ar to Eiropas fakultatīvo instrumentu varētu kritizēt par jaunu juridiskās vides sarežģīšanu. Pastāv arī citas ar fakultatīvā instrumenta ieviešanu saistītas problēmas. Tā piemēram, diskusiju vērts ir jautājums par fakultatīvā instrumenta savienojamību ar Eiropas starptautisko privāttiesību normām, it sevišķi attiecībā uz noteikumiem par valsts sabiedrisko kārtību (*ordre public*), kas piešķir tiesības ES dalībvalsts tiesai atteikt jebkuras valsts tiesību aktu piemērošanu, ja šāda piemērošana ir acīmredzami nesaderīga ar tiesas atrašanās valsts sabiedrisko kārtību¹⁶. Šādā situācijā fakultatīvais instruments netiktu piemērots.

Eiropieši neiesaistīsies arvien sarežģītākās tiešsaistes darbībās, ja nebūs pārliecības, ka viņi un viņu bērni tiešsaistē var justies droši. Pārceļot preces un pakalpojumus no fiziskās pasaules digitālajā un veidojot e-pārvaldi, arvien aktuālāki kļūst tiešsaistes drošības jautājumi.

Kibernozieģumus var uzskatīt par salīdzinoši jaunu noziedzības veidu, kura oficiālā vēsture, kā ekonomisko nozieģumu paveidam, aizsākās tikai pagājušā gadsimta 60. – 70. gados (Ķinis 2002: 262). Ņemot vērā straujos tehnoloģiju attīstības tempus un interneta izplatītu visā pasaulē, šobrīd kibernetozieģumi aptver vairākus, patstāvīgus noziedzīgu nodarījumu veidus un tiek atzīti par globālu problēmu (Дашян 2007: 166). Kibernozieģumi var izpausties gan kā vardarbība pret bērniem, gan identifikācijas zādzības, gan kā kibernetuzbrukumi u.tml. Datubāzu pavairošana un jaunas tehnoloģijas, kas ļauj kontrolēt indivīdus no attāluma, rada jaunas problēmas eiropiešu pamattiesību ievērošanā saistībā ar personas datu aizsardzību un privātās dzīves neaizskaramību¹⁷. Par īpaši neaizsargātiem tīmekļa lietotājiem tiek uzskatīti bērni¹⁸, kā arī pieaugušie, kas pirmo reizi vai salīdzinoši reti izmanto internetu.

Kibernoziedzība ir starptautiska problēma, ar ko ļoti reti var cīnīties tikai valsts līmenī (Miķelsons 2003: 45). Vairums uzbrukumu notiek pāri ES robežām. Kibernoziedzības novēršanai un problēmas risināšanai ir nepieciešama saskaņota rīcība gan ES, gan starptautiskā līmenī. Šobrīd par vispilnīgāko starptautisko standartu tiek uzskatīta 2001. gada 23. novembrī Budapeštā parakstītā Eiropas Padomes Konvencija par kibernetozieģumiem un tās Papildu protokols par rasisma un ksenofobijas noziedzīgajiem nodarījumiem, kas tiek izdarīti datorsistēmās, jo tā sniedz vispusīgu un saskaņotu regulējumu¹⁹. Līdz šim konvenciju ir parakstījušas visas ES dalībvalstis, taču ratificējušas to ir tikai 17. Kopumā konvencija ir spēkā 30 valstīs, pārsvarā Eiropā, un arī ASV²⁰. Eiropas Komisija aktīvi rosina pārējās ES dalībvalstis ātrāk ratificēt šo konvenciju un 2007. gada 25. oktobrī Lanzarotē parakstīto Eiropas Padomes Konvenciju par bērnu aizsardzību pret seksuālo izmantošanu un seksuālo vardarbību²¹, kas stājusies spēkā pavisam nesen – 2010. gada 1. jūlijā un tiek uzskatīta par pirmo tiesību instrumentu, kas kvalificē kā noziedzīgus nodarījumus daudzveidīgas bērnu seksuālās izmantošanas formas. Konvencija šobrīd spēkā 11 Eiropas valstīs, tai skaitā 6 ES dalībvalstīs (Latvija nav konvencijas dalībvalsts)²². Papildus minētajam pastāv arī citi spēkā esoši vai plānoti ES priekšlikumi un programmas saistībā ar kibernetuzbrukumu apkarošanu²³.

Internetam kļūstot arvien pieejamākam, palielinās uzbrukumu skaits informācijas sistēmām, pārdās jaunas, komplicētas un destruktīvas programmatūras (robottīkli). Nepietiekama sadarbība dalībvalstu, jo īpaši, tiesībsargājošo iestāžu starpā apgrūtina saskaņotu un efektīvu šo uzbrukumu atvairīšanu. Joprojām ir maz pieejamu datu par apdraudējumiem tiešsaistē. Ne visas dalībvalstis vāc un apkopo šādus datus, kā arī starp dalībvalstīm pastāv atšķirīga statistikas metodoloģija²⁴. Atsevišķas kibernetozieģumu īpatnības traucē efektīvai cīņai pret kibernetoziedzību. Kibernoziedzniekam ir vairākas priekšrocības, piemēram, nav tieša kontakta ar cietušo, nav jālieto ierocis, nav jābēg no nozieģuma vietas, mazs risks – liela peļņa, salīdzinoši mazāki sodi, kā arī bieži vien policija nav sagatavota cīņai

ar šādām parādībām (Ķinis 2007: 43). Kibernozieģumiem raksturīga augsta latentuma pakāpe un sociālā nosodījuma trūkums. Atsevišķos gadījumos masu mēdiji hakerus uzskata gandrīz vai par nacionāliem ģenijiem (Ķinis 2002: 261), tā piemēram, Ilmārs Poikāns (Neo) nodēvēts par Latvijas Robinu Hudu²⁵. Vēl joprojām saglabājas augsts datorpirātisma līmenis²⁶. Sabiedrības informētība par intelektuālā īpašuma aizsardzības jautājumiem ir nepietiekama, trūkst pētījumu²⁷. Lai mazinātu minētās problēmas un ievērojot 2009. gada Stokholmas programmas rīcības plānā 2010.-2014. gadam²⁸ noteiktās prioritātes, Eiropas Komisija ir nākusi klajā ar priekšlikumu jaunai direktīvai par uzbrukumiem informācijas sistēmām, ar ko atceļ Padomes Pamatlēmumu 2005/222/TI. Direktīvas projektā ir ietverti dažādi esošā regulējuma uzlabojumi. Par kriminālsodāmiem tiks atzīti tādi nodarījumi kā tīša datu pārtveršana, iekārtu, tostarp datorprogrammu, kuras pielāgotas noziedzīgu nodarījumu izdarīšanai, kā arī datorparoles, pieejas kodu vai līdzīgu datu ražošana, pārdošana, iegūšana izmantošanai, imports, glabāšana, izplatīšana vai citāda pieejamības nodrošināšana. Direktīvas projektā ietverti atbildību pastiprinoši apstākļi un tiem atbilstošie sodi, jauni nosacījumi attiecībā uz operatīvo kontaktpunktu tīklu (pieejams 24 h diennaktī) sadarbību, kā arī tiek paredzēts ieviest sistēmu, kas nodrošinātu ar kibernetizāciju saistītos statistikas datus²⁹. Latvija kopumā atbalsta minētās direktīvas projekta izstrādi³⁰.

Latvija, pievienojoties 1981. gada 28. janvārī Strasbūrā parakstītajai Eiropas Padomes Konvencijai par personu datu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi³¹ un tās 1999.gada 15.jūnija grozījumiem (ETS nr.108)³² ir uzņēmusies noteiktas starptautiskas saistības personas datu aizsardzības jomā. Konvencijas īpatnība ir tā, ka to ir parakstījušas gandrīz visas Eiropas Padomes dalībvalstis, un tā ir spēkā 43 valstīs³³. Neskatoties uz neseno pausto iedzīvotāju satraukumu par fizisko personu datu drošību, izmantojot iespēju tiešsaistē piedalīties tautas skaitīšanā³⁴ vai skandalozo nodokļu maksātāju datu nonākšanu trešo personu rīcībā³⁵, pēc ekspertu domām esošie ES normatīvie akti piedāvā pietiekamu regulējumu, un, to pilnībā izmantojot, personas datus Latvijā varētu aizsargāt daudz labāk (Ruķers 2010). Jāatzīst, ka pašreizējie ES noteikumi par personas datu aizsardzību ir vieni no stingrākajiem visā pasaulē, tomēr tie ir jāuzlabo, lai pielāgotos tehnikas attīstībai un mūsu dzīvesveidam. Tāpat ir nepieciešams nodrošināt augsta līmeņa aizsardzību datiem, kas tiek nosūtīti ārpus ES, uzlabojot un saskaņojot datu starptautiskas nosūtīšanas procedūras.

Kopsavilkums

Ņemot vērā straujos informācijas tehnoloģiju attīstības tempus, IKT ir nozare ar izteiktu attīstības dinamiku. Digitālā programma Eiropai, kura pieņemta stratēģijas *Eiropa 2020* ietvaros, iezīmē jaunus tiesību attīstības virzienus turpmākajai desmitgadei. Programmā

paredzēts 31 pasākums saistībā ar tiesību aktu izstrādi vai uzlabošanu. E-komercijas attīstības veicināšana, stiprinot patērētāju tiesību aizsardzību, interneta drošības un lietotāju uzticēšanās uzlabošana, veicinot personas datu aizsardzību, kā arī informācijas un komunikāciju tehnoloģiju piemērošana, lai risinātu sabiedrībā aktuālas problēmas, tas viss un vēl citi jautājumi šobrīd kļūst arvien aktuālāki. Pašreizējie ES noteikumi par personas datu aizsardzību ir vieni no stingrākajiem visā pasaulē, tomēr tie ir jāuzlabo, lai pielāgotos tehnikas attīstībai un mūsu dzīvesveidam. Juridiskās sadrumstalotības novēršanai pārrobežu darījumos, jo īpaši e-komercijā, tiek piedāvāts jauns Eiropas līmeņa fakultatīvs instruments, kas pastāvētu paralēli nacionālajam regulējumam. Līdz ar to gan ES ekonomikas ilgtspējīgas attīstības politika, gan straujā tehnoloģiju attīstība diktē jaunus informācijas sabiedrības tiesiskā regulējuma uzlabošanas un pilnveidošanas virzienus.

Bibliogrāfija

Monogrāfijām (grāmatām un brošūrām):

1. Ķinis, U. (2007) Kibernoziēgumi. Rīga: Biznesa augstskola Turība.
2. Miķelsons, U. (2003) Informācijas tehnoloģiju noziēgumu izmeklēšanas īpatnības. Rīga: Biznesa augstskola Turība.
3. Дашян, М. С. (2007) Право информационных магистралей (Law of information highways): вопросы правового регулирования в сфере Интернет. Москва: Волтерс Клувер.

Rakstiem krājumos:

1. Ķinis, U. (2002) Informācijas un komunikāciju tiesību pamati. No: *Informācijas un komunikācijas tiesības*. I sējums. Autoru kolektīvs U. Ķiņa zinātniskajā redakcijā. Rīga: Biznesa augstskola Turība. 24. – 37. lpp.
2. Ķinis, U. (2002) Kibernoziēgumi. No: *Informācijas un komunikācijas tiesības*. II sējums. Autoru kolektīvs U. Ķiņa zinātniskajā redakcijā. Rīga: Biznesa augstskola Turība. 260. – 342. lpp.

Rakstiem žurnālos:

1. Rurķers, M. (2010) Personas datu aizsardzība Latvijā: 10 gadu pieredze. *Jurista Vārds*. Nr.12 (607), 2010. gada 23. marts.

---

¹ Sk: Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Digitālā programma Eiropai”. COM(2010) 245 galīgā redakcija. 1.3. p. *Oficiālais Vēstnesis*. C 054 , 19/02/2011 Lpp. 0058 – 0064.

² Optiskās šķiedras ātrgaitas tīklu izplatība Eiropā ir tikai 1 %, turpretim Japānā tā ir 12 % un Dienvidkorejā – 15 %. Aptuveni 30 % eiropiešu vēl aizvien nekad nav lietojuši internetu, lai gan tirdzniecība un pakalpojumi arvien vairāk ir iecienījuši digitālo vidi. ES izdevumi IKT pētniecībai un izstrādei sasniedz tikai 40 % no ASV līmeņa. Sk.: ES nāk klajā ar digitalizācijas programmu. http://ec.europa.eu/news/science/100519_lv.htm [2011.05.05]

³ Sk.: Informatīvais ziņojums „Par 2010.gada 18.-20.aprīļa Eiropas Savienības Telekomunikāciju un informācijas sabiedrības neformālajā Ministru padomē izskatāmajiem jautājumiem”.

⁴ Valstu tiesību akti reti ir pieejami citās Eiropas valodās, kas nozīmē, ka tirgus dalībniekiem jākonsultējas ar juristu, kas pārzina tās tiesību sistēmas tiesību aktus, kuru viņi ierosina izvēlēties. Sk.: Komisijas Zaļā grāmata par politikas risinājumiem virzībā uz Eiropas līgumtiesību izstrādi patērētājiem un uzņēmumiem. COM(2010) 348 galīgā redakcija. 1.p. Briselē, 1.7.2010. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0348:FIN:LV:PDF> [2011.05.05]

⁵ Tādējādi pārrobežu e-komercijas potenciāls tiek izmantots tikai daļēji, kaitējot gan uzņēmējiem, jo īpaši MVU, gan patērētājiem. Eiropas digitālās darba kārtības rīcības plānā paredzēts, ka līdz 2015. gadam jāpanāk, lai

tiešsaistē citā valstī iepērkas vismaz 20 % iedzīvotāju. Savukārt pirkšanu – pārdošanu tiešsaistē veic vismaz 1/3 daļa MVU (šobrīd rādītājs uz pusi mazāks). Runājot par vienotu tirgu telesakaru pakalpojumu jomā plānots tuvināt nullei atšķirības viesabonēšanas un iekšējos valsts tarifos (šobrīd 0,25 centi). Sk.: ES nāk klajā ar digitalizācijas programmu. http://ec.europa.eu/news/science/100519_lv.htm [2011.05.05]

⁶ Spēkā esošo Eiropas Savienības tiesību aktu direktorijs. Dati uz 2011.04.01. <http://eur-lex.europa.eu/lv/legis/20110401/index.htm> [2011.05.05]

⁷ Sk.: Elektroniskās pārvaldes attīstības plāns 2010.-2013.gadam. 8. – 9. lpp.

⁸ Sk.: Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Digitālā programma Eiropai” COM(2010) 245 galīgā redakcija. 4.12.p. *Oficiālais Vēstnesis*. C 054 , 19/02/2011 Lpp. 0058 - 0064

⁹ Sk.: Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Digitālā programma Eiropai” COM(2010) 245 galīgā redakcija. 4.13.p. *Oficiālais Vēstnesis*. 19/02/2011. Lpp. 54/58 – 54/64.

¹⁰ Sk.: Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Digitālā programma Eiropai” COM(2010) 245 galīgā redakcija. 4.13.p. *Oficiālais Vēstnesis*. C 054 , 19/02/2011 Lpp. 0058 - 0064

¹¹ 2006.gada 4.oktobrī Ministru prezidents Aigars Kalvītis ar drošu e-parakstu paraksta pirmo dokumentu Latvijā – valdības gada 50. sēdes protokolu. Sk.: Informatīvais ziņojums par eParaksta praktiskās ieviešanas reālo situāciju un problēmām tā ieviešanā. 2011. gada 22. februāris. <http://www.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40208240> [2011.05.05]

¹² Sk.: Informatīvais ziņojums par eParaksta praktiskās ieviešanas reālo situāciju un problēmām tā ieviešanā. 2011. gada 22. februāris. 5. – 6. lpp. <http://www.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40208240> [2011.05.05]

¹³ Sk.: Komisijas Zaļā grāmata par politikas risinājumiem virzībā uz Eiropas līgumtiesību izstrādi patērētājiem un uzņēmumiem. COM(2010) 348 galīgā redakcija. 4.p. Briselē, 1.7.2010. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0348:FIN:LV:PDF> [2011.05.05]

¹⁴ Sk.: Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “28. regulējums – iespēja samazināt tiesību aktu izstrādi Kopienas līmenī” (pašiniciatīvas atzinums), 2.4.p. *Oficiālais Vēstnesis*. 21/01/2011. Lpp. 21/26 – 21/32.

¹⁵ Sk.: Informatīvais ziņojums par Latvijas nacionālo (sākotnējo) pozīciju par Komisijas Zaļo grāmatu par politikas risinājumiem virzībā uz Eiropas līgumtiesību izstrādi patērētājiem un uzņēmumiem. 2. lpp. www.mk.gov.lv/doc/2005/TMzin_020211_CFR.311.docx [2011.05.05]

¹⁶ Piemēram, 2008. gada 17. jūnija Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I), 21.pants. *Oficiālais Vēstnesis*. 4/07/2008. Lpp. 177/6 – 177/16 un 2007. gada 11. jūlija Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (Roma II), 26.pants. *Oficiālais Vēstnesis*. 31/07/2007. Lpp. 199/40 – 199/49.

¹⁷ Sk.: Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Digitālā programma Eiropai” COM(2010) 245 galīgā redakcija. *Oficiālais Vēstnesis*. 19/02/2011. Lpp. 54/58 – 54/64.

¹⁸ Sk.: Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Sociālo kontaktu vietņu ietekme uz iedzīvotājiem un patērētājiem” (pašiniciatīvas atzinums). 3.4., 3.11.p. *Oficiālais Vēstnesis*. 18/05/2010. Lpp. 128/69 – 128/73.

¹⁹ 2001.gada 23.novembra Konvencijā par kibernetizāciju un tās 2003.gada 28.janvāra Papildu protokolā par rasisma un ksenofobijas noziedzīgajiem nodarījumiem, kas tiek izdarīti datorsistēmās (Latvijai saistoši ar 2006.gada 5.oktobra likumu „Par Konvenciju par kibernetizāciju un Konvencijas par kibernetizāciju Papildu protokolu par rasisma un ksenofobijas noziedzīgiem nodarījumiem, kas tiek izdarīti datorsistēmās”. *Latvijas Vēstnesis*. Nr. 171 (3539), 2006. gada 26. oktobris.) uzskaitītas tās darbības, kuras konvencijas dalībvalstīm savos nacionālajos normatīvajos aktos jā kvalificē kā noziedzīgi nodarījumi datortīklos, iedalot tos šādās grupās: ar nodomu izdarīti noziedzīgi nodarījumi pret datu un datorsistēmu konfidencialitāti, integritāti un pieejamību; ar datoru saistītie tīši izdarīti noziedzīgie nodarījumi (viltošana un krāpšana); ar datoru saistītie noziedzīgie nodarījumi, kuros ietilpst ar bērnu (personas, kas jaunākas par 18 gadiem) pornogrāfiju saistītie tīši izdarīti noziedzīgie nodarījumi; ar autortiesību un blakustiesību pārkāpšanu saistītie noziedzīgie nodarījumi; ar rasismu un ksenofobiju saistīti noziedzīgi nodarījumi, kas tiek izdarīti datorsistēmās.

²⁰ Pārskats par konvencijas ratifikācijas gaitu (CETS Nr. 185). Sk.: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=185&CM=&DF=&CL=ENG> [2011.05.05]

²¹ Sk.: Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Sociālo kontaktu vietņu ietekme uz iedzīvotājiem un patērētājiem” (pašiniciatīvas atzinums). 5.16.p. *Oficiālais Vēstnesis*. 18/05/2010. Lpp. 128/69 – 128/73.

- ²² Pārskats par konvencijas ratifikācijas gaitu (CETS Nr. 201). Sk.: <http://www.conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=201&CM=7&DF=07/05/2011&CL=ENG> [2011.05.05]
- ²³ Šeit jāmin pasākumi, kas risinās Padomes Pamatlēmuma 2005/222/TI par uzbrukumiem informācijas sistēmām un Padomes Pamatlēmuma 2004/68/TI par bērnu seksuālās izmantošanas un bērnu pornogrāfijas apkarošanu, kā arī „Noziedzības profilakses un apkarošanas” programmas (Sk.: http://ec.europa.eu/home-affairs/funding/isec/funding_isec_en.htm [2011.05.05]), Krimināltiesību programmas (Sk.: http://ec.europa.eu/justice/funding/jpen/funding_jpen_en.htm [2011.05.05]), „Drošāka interneta” programmas (Sk.: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/index_en.htm [2011.05.05]) un „Īpaši svarīgas informācijas infrastruktūras iniciatīvas” (Sk.: http://ec.europa.eu/information_society/policy/nis/strategy/activities/ciip/index_en.htm [2011.05.05]) ietvaros.
- ²⁴ Ietekmes novērtējuma kopsavilkums. Pavaddokuments priekšlikumam Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par uzbrukumiem informācijas sistēmām, ar ko atceļ Pamatlēmumu 2005/222/TI. 2. lpp. http://www.europarl.europa.eu/RegistreWeb/search/typedoc.htm?language=EN&&lg=LV&code_type_docu=DS_EC&sortBy=datedocu&orderBy=1&currentPage=4
- ²⁵ Sk.: Paceļ zobenus par preses brīvību. <http://zinas.nra.lv/latvija/22994-pacel-zobenus-par-preses-brivibu.htm> [2011.05.07]; Pasniedzēji lūdz aizstāvēt Neo. <http://zinas.nra.lv/latvija/politika/22805-pasniedzaji-ludz-aizstavet-neo.htm> [2011.05.07]; Ar krītiņiem pret Neo aizturēšanu. <http://www.apollo.lv/portal/news/articles/202971/> [2011.05.07] u.tml.
- ²⁶ Datorpirātisma līmenis Latvijā pērn sastādīja 56%, saglabājot 2006. gada rādītāju, kamēr dažās valstīs pirātisma līmenis ir audzis. Datorprogrammu pirātisms Latvijas ekonomikā ir nodarījis zaudējumus 29 miljonu ASV dolāru apmērā, kas ir par trim miljoniem dolāru vairāk nekā 2006. gadā. *Business Software Alliance* 2009.gadā veiktie pētījumi. <http://portal.bsa.org/globalpiracy2009/index.html> [2011.05.07]
- ²⁷ Sk.: Intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzības un nodrošināšanas pamatnostādnes 2008. - 2012. gadam (Informatīvā daļa). 6. – 17. lpp.
- ²⁸ Sk.: Stokholmas programma – atvērta un droša Eiropa tās pilsoņu un viņu aizsardzības labā. *Oficiālais Vēstnesis*. 19/02/2011. Lpp. 54/58 – 54/64.
- ²⁹ Sk.: Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par uzbrukumiem informācijas sistēmām, ar ko atceļ Padomes Pamatlēmumu 2005/222/TI. COM(2010) 517 galīgā redakcija. 3. sadaļa. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0517:FIN:LV:PDF> [2011.05.07]
- ³⁰ Sk.: Latvijas nacionālā pozīcija (sākotnējā) par Eiropas Komisijas priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par uzbrukumiem informācijas sistēmām, ar ko atceļ Padomes Pamatlēmumu 2005/222/TI. 1. lpp. www.mk.gov.lv/doc/2005/TMzin_070111_kibernoiz.69.docx [2011.05.07]
- ³¹ Latvija konvencijai pievienojusies ar 2001.gada 5. aprīļa likumu „Par Eiropas Padomes Konvenciju par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi”. *Latvijas Vēstnesis*. Nr. 59 (2446), 2001.gada 12. aprīlis.
- ³² 2003. gada 25. septembra likums „Par grozījumiem Konvencijā par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi (ETS nr.108), atļaujot Eiropas Kopienām pievienoties”. *Latvijas Vēstnesis*. Nr. 142 (2907), 2003. gada 14. oktobris.
- ³³ Pārskats par konvencijas ratifikācijas gaitu (CETS Nr. 108). Sk.: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=108&CM=7&DF=08/05/2011&CL=ENG> [2011.05.07]
- ³⁴ Sk.: Tautas skaitīšana! Tavu anketu var izlasīt un izlabot jebkurš. 2011. gada 02. marts. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/41476/tautas-skaitisana-tavu-anketu-var-izlasit-un-izlabot-jebkurs> [2011.05.07]
- ³⁵ Sk.: Vēršas policijā, uzskatot sevi par cietušajiem VID datu noplūdes lietā. 2010. gada 20. maijs. <http://www.diena.lv/lat/politics/hot/versas-policija-uzskatot-sevi-par-cietusajiem-vid-datu-nopludes-lieta> [2011.05.07]